

วิชาการศึกษาอิสระ
Independent Study

โดย พระปลัดระพิน พุทธิสารโธ ผศ.ดร.

zoom
Video Conferencing

ID **414 515 3678**

วันจันทร์
4 พฤษภาคม 2563
Start >09.30 น.

ศาสตร์
กระบวนการที่เป็นกิจกรรม
ของมนุษย์ที่ทำให้ได้ความรู้

SUMMER

ภาคฤดูร้อน ปริญญาตรี การจัดการเชิงพุทธ
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มจร

"ศาสตร์ : กระบวนการที่เป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่ทำให้ได้ความรู้"

โดย พระปลัดระพิน พุทธิสารโธ ผศ.ดร. วันที่ 4 พฤษภาคม 2563 เวลา 09.30-11.30 น.

Zoom ID: 414 515 3678

ประเด็นการพูดคุย

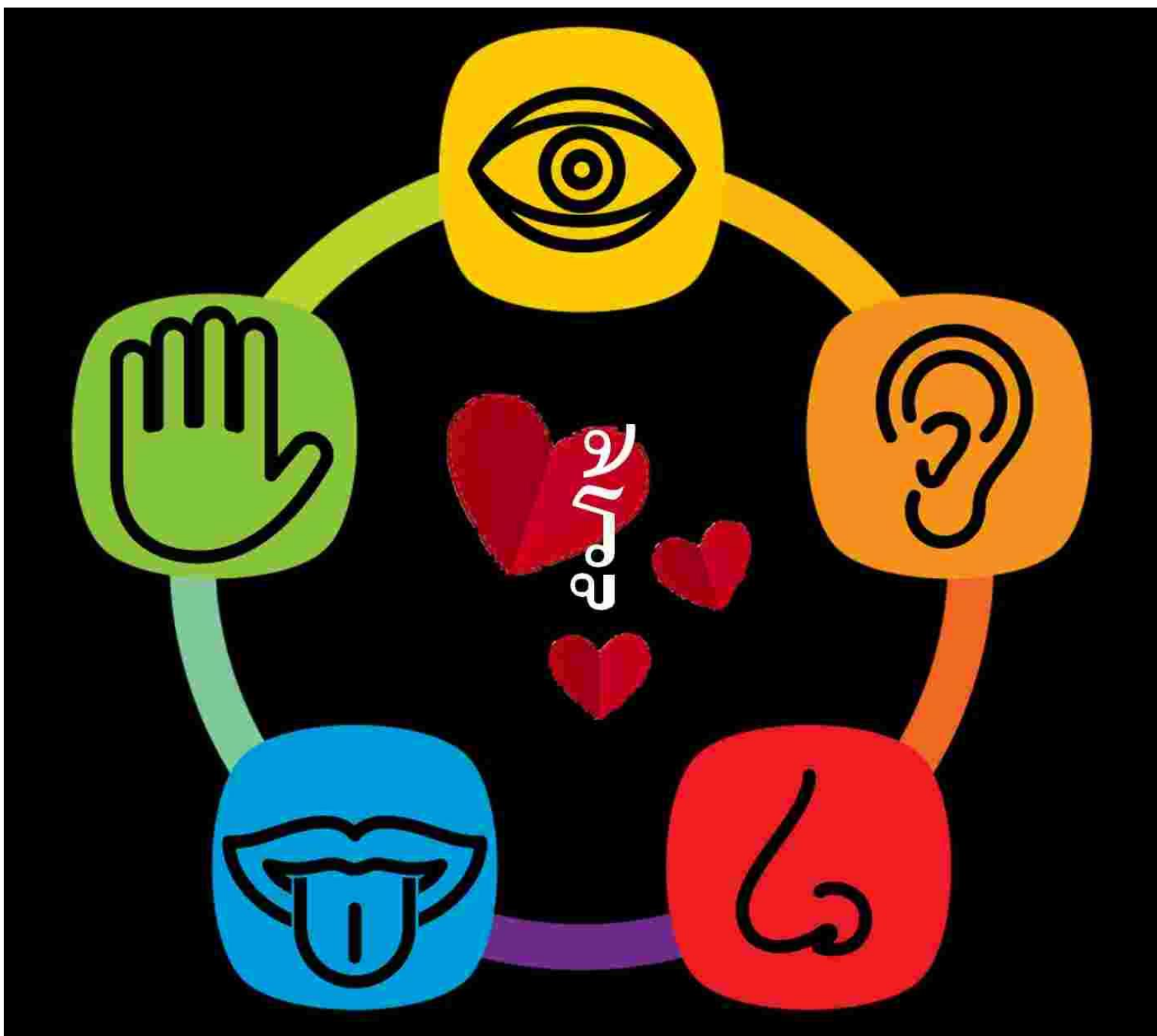
1. ศาสตร์ : กระบวนการที่เป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่ทำให้ได้ความรู้

2. ศาสตร์ : แห่งความรู้

3. ศาสตร์แห่งความรู้ : การวิเคราะห์ข้อมูลสู่ศาสตร์แห่งความรู้

4. วิธีการแสวงหาความรู้ในพระพุทธศาสนา

วิธีการแสวงหาความรู้ของมนุษย์ (Methods of acquiring knowledge)

ความรู้ต่างๆของมนุษย์ประกอบด้วยข้อเท็จจริงและทฤษฎีต่างๆ ซึ่งเมื่อมนุษย์มีความรู้ความเข้าใจ สามารถที่จะอธิบาย ควบคุมหรือพยากรณ์ เหตุการณ์ต่างๆในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ การแสวงหาความรู้ของมนุษย์ เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยสติปัญญาและการฝึกฝนต่างๆ วิธีเสาะแสวงหาความรู้ของมนุษย์

1. ประสบการณ์

ความรู้ความจริงหลายเรื่องที่แต่ละคนยอมเชื่อ ยอมรับว่าเป็นความจริง เป็นเพราะผู้นั้นได้มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาก่อน ความรู้หรือความเชื่อหลายเรื่องที่ได้รับมาโดยการเรียนรู้จากสังคม เมื่อคนเราเกิดมาสังคมก็จะถ่ายทอดขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือสิ่งที่ควรปฏิบัติในสังคมนั้นให้ การรับเอาความรู้ประเภทนี้จะเป็นไปแบบอัตโนมัติ ค่อยเป็นค่อยไป คนรุ่นหลัง จะประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างของคนรุ่นก่อน

ตัวอย่างเช่น ความรู้ ความสามารถในการพูดภาษาไทย เราจะค่อยเรียนรู้จาก พ่อแม่ พี่ ญาติ เพื่อนบ้าน ครู และบุคคลอื่น ๆ การที่ต้องยอมรับเอาความรู้ประเภทนี้ไปปฏิบัติ ก็เพราะต้องการจะอยู่ในสังคมนั้นอย่างราบรื่น เนื่องจากสังคมส่วนใหญ่เขา ปฏิบัติกันเช่นนั้น

ความรู้หรือความเชื่อที่เรายอมรับก่อนข้างจะแน่นอน เพราะได้มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาก่อน เช่น การยอมรับว่าไฟร้อน การยอมรับว่าพริกขี้หนูมีรสเผ็ด การยอมรับว่าเจ็บเมื่อโดนเข็มทิ่มแทง การปักใจเชื่อคงจะไม่ใช่เพราะว่าได้อ่านจากตำรา หรือจากการฟังคำบอกเล่าจากผู้อื่น อย่างไรก็ตามการแสวงหาความรู้โดยอาศัยประสบการณ์ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ และข้อจำกัดของประสาทสัมผัสของแต่ละบุคคล ตลอดจนการผันแปรของสภาพแวดล้อมทางสังคม

ART OF BUDDHA

WAT BENCHAMABOPHIT DUSIT WANARAM

PHOTOGRAPHER : WJIRASAGULTHAI AUGUST 24, 2015
WWW.FACEBOOK.COM/THEDHAMMADD

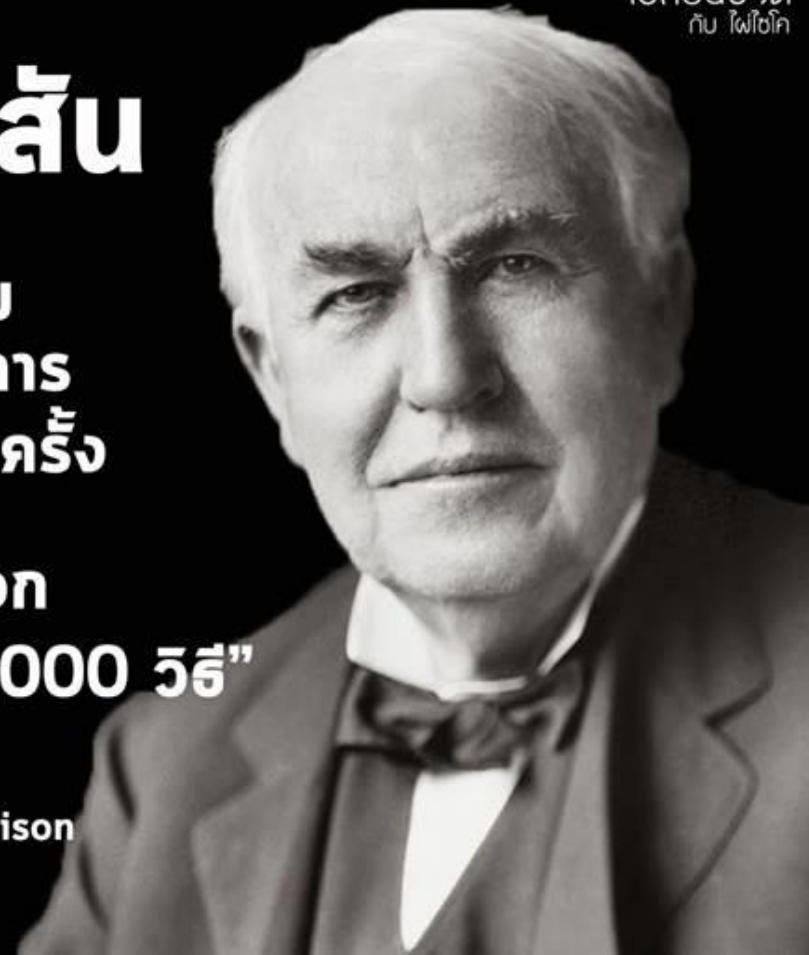

โทมัส อัลวา เอดิสัน

“ตอนที่ชาวบ้านหาว่าคุณบ้าที่พยายาม
ประดิษฐ์หลอดไฟ คุณรู้สึกยังไงกับการ
ที่คุณล้มเหลวมากกว่า 10,000 ครั้ง

“เอดิสันตอบว่า ผมไม่ได้ล้มเหลวหรอก
แต่ผมได้ค้นพบวิธีที่ไม่ได้ผลถึง 10,000 วิธี”

Thomas Alva Edison

ผ่านความล้มเหลว
มากกว่า 1,000 ครั้ง
ประสบความสำเร็จเมื่ออายุ 65
ดังนั้นอย่าล้มเลิก
อะไรง่ายๆ

ผู้พันแฮนเดอร์ส
ผู้ก่อตั้ง KFC

สมาชิก MFG สถาบัน
การเงินร่วมใจไทยเพื่อคนไทย

Make life simple

Call 1572 | www.krungsri.com

Krungsri Simple

กรณีศึกษา **J. K. Rowling**

ผู้เปลี่ยนความล้มเหลวในชีวิต

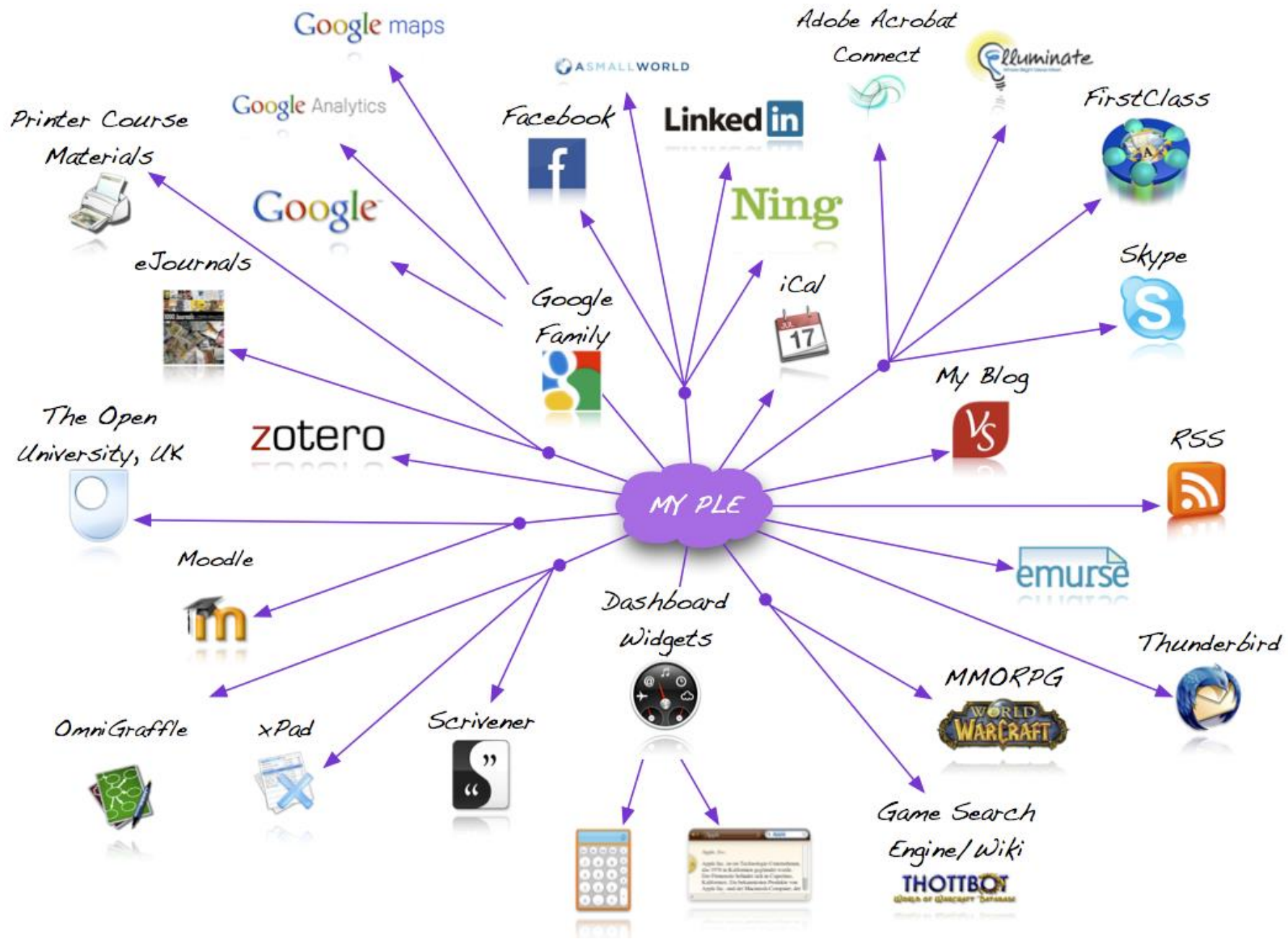
ให้เป็นนักเขียนที่มีทรัพย์สินหมื่นล้าน

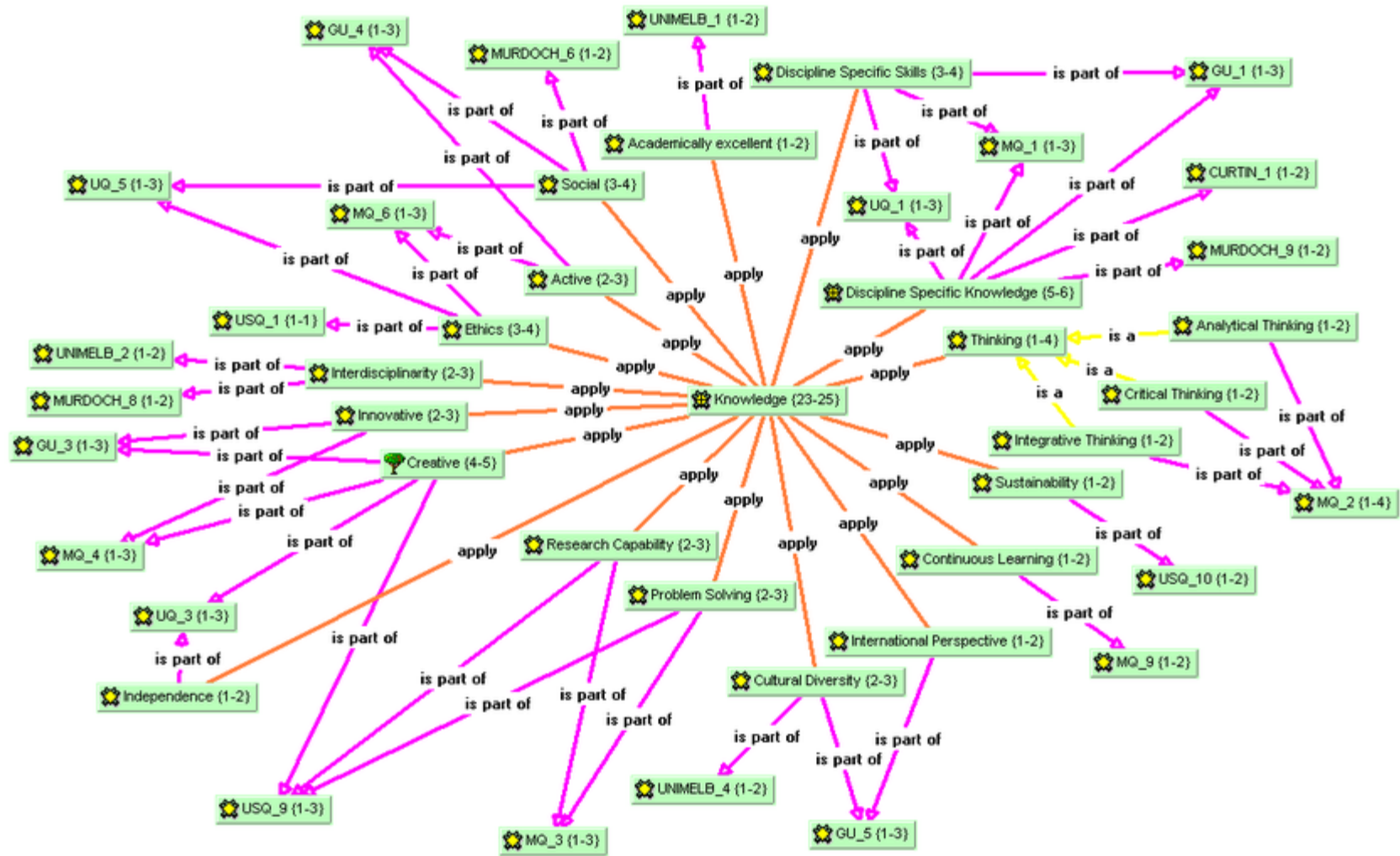
2. แหล่งความรู้

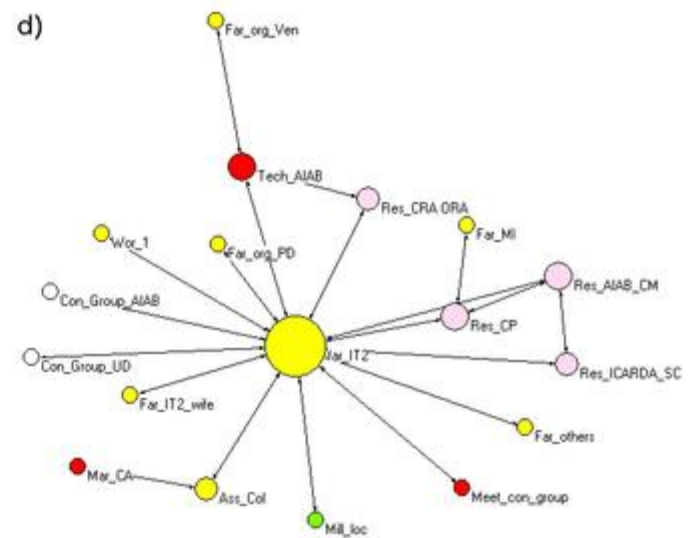
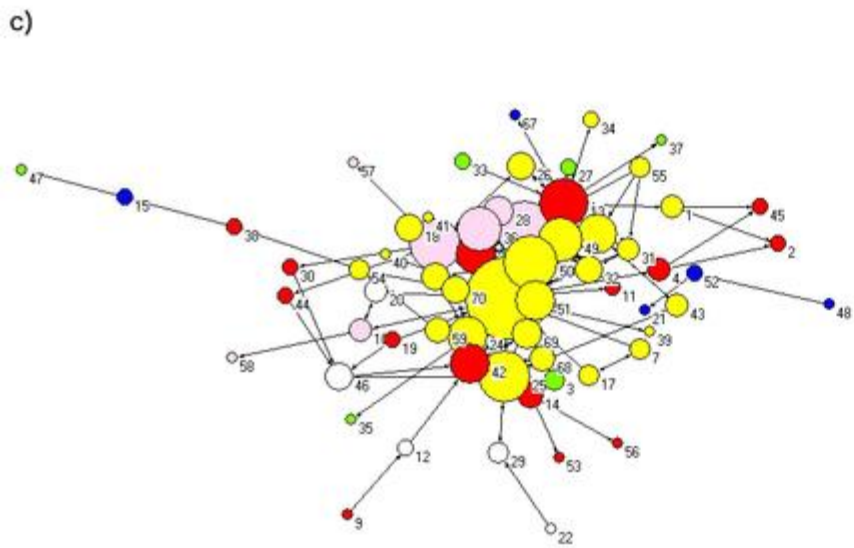
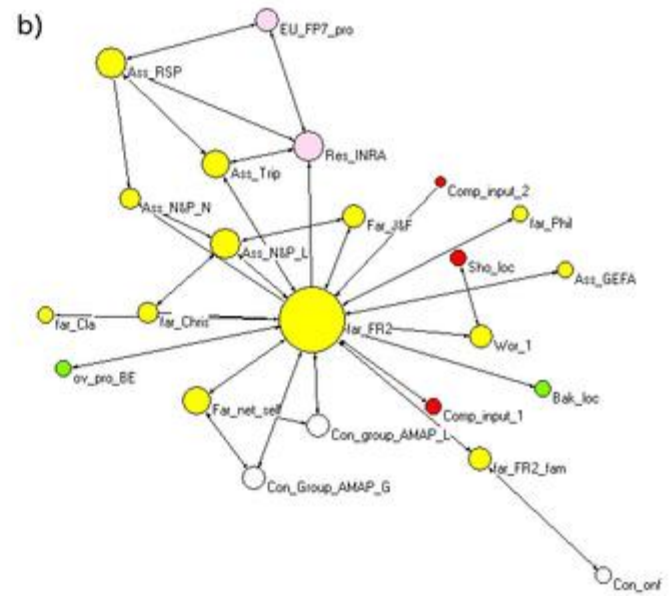
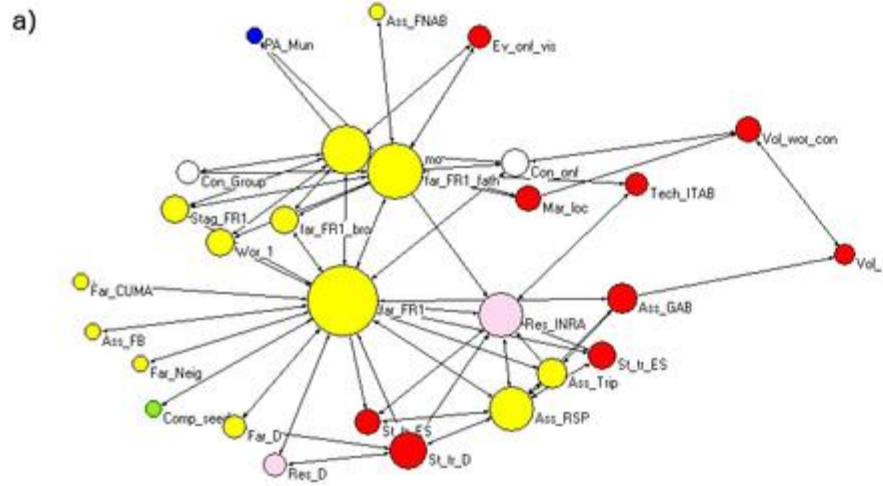
องค์ความรู้ หรือข้อเท็จจริง จำนวนมากมาย ได้มีการบันทึกในสื่อหรือในสมองของมนุษย์ ดังนั้นหากเรามั่นใจว่าองค์ความรู้ หรือข้อเท็จจริงที่เราต้องการศึกษามีการบันทึกไว้ ในแหล่งใดอยู่ ก็ควรศึกษาค้นคว้าจากแหล่งนั้นได้ จะเห็นว่าเรามีการสอบถามความรู้จากผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพราะถือว่าบุคคลเหล่านี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าหรือได้รับ การฝึกฝนอบรมมาก่อนเป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมากกว่าผู้อื่น

ฉะนั้นเมื่อเราต้องการศึกษาความรู้ หรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่มีผู้อื่นได้ศึกษาไว้แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นศึกษาค้นคว้าใหม่ ควรใช้วิธีสอบถามผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น นอกเสียจากว่าไม่แน่ใจว่าความรู้ที่มีอยู่แล้วนั้นเป็นความรู้ที่ถูกต้อง จึงค่อยใช้วิธีศึกษาค้นคว้าใหม่ เพื่อให้ได้ความรู้ที่ถูกต้อง สมัยก่อนมีแหล่งความรู้ประเภทนี้น้อยมาก แต่ปัจจุบันมีแหล่งความรู้ประเภทนี้จำนวนมากมาย เพราะนอกจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ยังได้มีการบันทึกในสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพและเสียง ฟิล์ม ภาพยนต์ สิ่งพิมพ์ รวมทั้งสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้รับการบันทึกไว้ในแหล่งต่าง ๆ จะถูกต้องหรือเป็นที่ยอมรับของผู้ที่ศึกษาค้นคว้าเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับแหล่งความรู้นั้นด้วย ถ้าแหล่งความรู้เป็นบุคคลก็ควรพิจารณาด้วยว่าผู้นั้นมีความรู้ในสาขาวิชาหรือในเรื่องที่ต้องการจะถามเพียงใด ทั้งนี้เพราะเป็นไปได้ที่มนุษย์เราจะรอบรู้ในทุกสิ่งทุกอย่าง ในสมัยก่อนหรือในสังคมชนบทบางแห่งจะมีผู้รู้ประจำหมู่บ้าน ผู้เฒ่า หมอผี หรือแม่มด บุคคลเหล่านี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้รู้ในทุกเรื่องและทุกด้าน ปัจจุบันเราก็ยังคงมีผู้รู้เช่นกันแต่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา การเลือกว่าจะสอบถามผู้รู้ท่านใดจึงควรเลือกให้เหมาะสม

3. วิธีอนุมาน

การแสวงหาความรู้โดยวิธีนี้ ผู้แสวงหาความรู้มีความเชื่อว่าอะไรก็ตามที่เป็นความจริง จะต้องเป็นความจริงในสภาพการณ์หนึ่งที่อยู่
อยู่ในขอบเขต จะต้องมีความรู้หรือความจริงส่วนหนึ่งเป็นทุนเดิมอยู่ก่อนแล้ว และจากความรู้ที่มีอยู่นี้ ใช้หลักเหตุผลแยกแยะออกเป็น
ความรู้ส่วนย่อยออกไปอีก วิชาเรขาคณิตเป็นตัวอย่างที่ดีของการหาความรู้ตามวิธีอนุมานนี้ การจะศึกษาทฤษฎีบทหลัง ๆ ได้ ก็จะต้องมี
ความรู้ในทฤษฎีบทแรก ๆ ก่อน

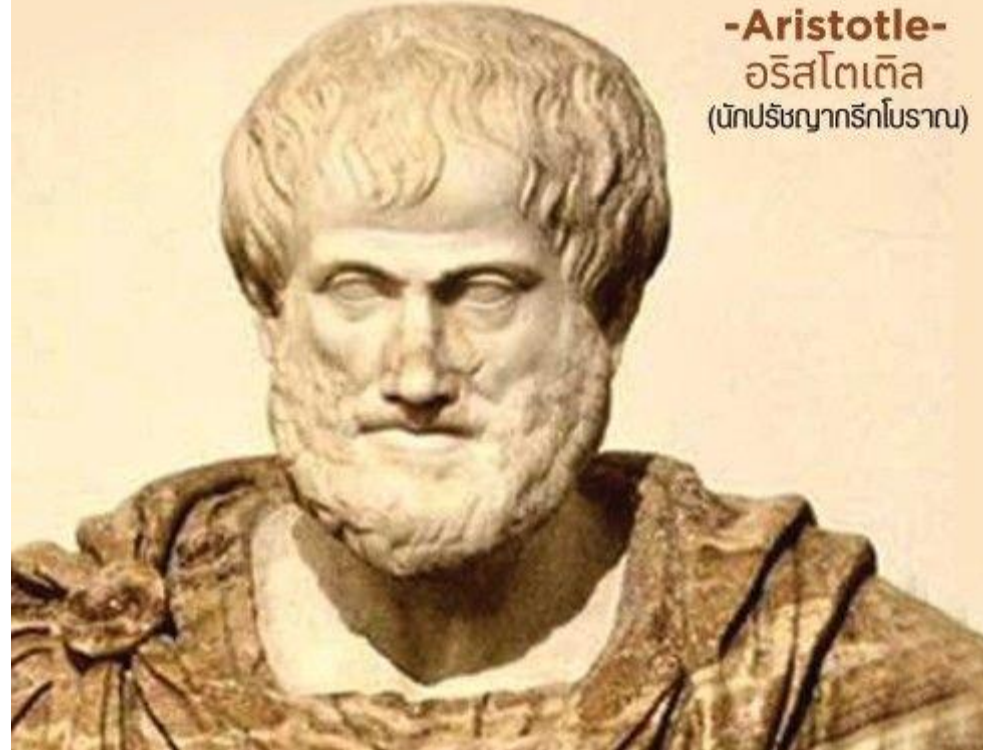
อริสโตเติลเป็น ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นคนแรกที่ค้นพบวิธีหาความรู้แบบอนุมาน การแสวงหาความรู้ตามวิธีของอริสโตเติลเริ่ม
จากการอ้างองค์ความรู้หลักแล้วตามด้วยองค์ความรู้ย่อย และข้อสรุปจากองค์ความรู้ทั้งสอง ซึ่งข้อสรุปจะสมเหตุสมผลหรือไม่
สมเหตุสมผล ย่อมขึ้นอยู่กับการยอมรับในองค์ความรู้หลักและองค์ความรู้ย่อย ตลอดจนวิธีการสรุป ว่าเกินขอบเขตการวิจัยหรือไม่

<p>ตัวอย่าง การอ้างเหตุผลตามวิธีอนุมานของอริสโตเติล</p> <p>ข้อเท็จจริงหลัก เราทุกคนเกิดมาแล้วต้องตาย</p> <p>ข้อเท็จจริงย่อย ประณตเป็นคน ข้อสรุป ประณตต้องตาย</p>	<p>ข้อเท็จจริงหลัก ดาวเคราะห์ทุกดวงโคจรรอบดวงอาทิตย์</p> <p>ข้อเท็จจริงย่อย โลกเป็นดาวเคราะห์ดวงหนึ่ง</p> <p>ข้อสรุป โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์</p>
<p>ข้อเท็จจริงหลัก สำนักงานถูกไฟไหม้ พนักงานจะได้รับอันตราย</p> <p>ข้อเท็จจริงย่อย สำนักงาน BBB ถูกไฟไหม้</p> <p>ข้อสรุป พนักงานในสำนักงาน BBB ได้รับอันตราย</p>	<p>จากตัวอย่างจะเห็นว่าข้อสรุปในบางข้ออาจไม่เป็นจริง ดังตัวอย่าง สุดท้ายนี้ การที่สำนักงาน BBB ถูกไฟไหม้ พนักงานในสำนักงาน แห่งนี้อาจไม่ได้รับอันตรายก็ได้ ทั้งนี้เพราะไฟอาจไหม้เพียงบางส่วน ของอาคารเพียงเล็กน้อย หรืออาจไหม้ในวันหยุดทำงานก็เป็นได้</p>

**“The roots of education are bitter,
but the fruit is sweet.”**

“รากของการศึกษาอาจขม
แต่ผลของมันนั้นหวาน”

-Aristotle-
อริสโตเติล
(นักปรัชญากรีกโบราณ)

4. การอุปมาน

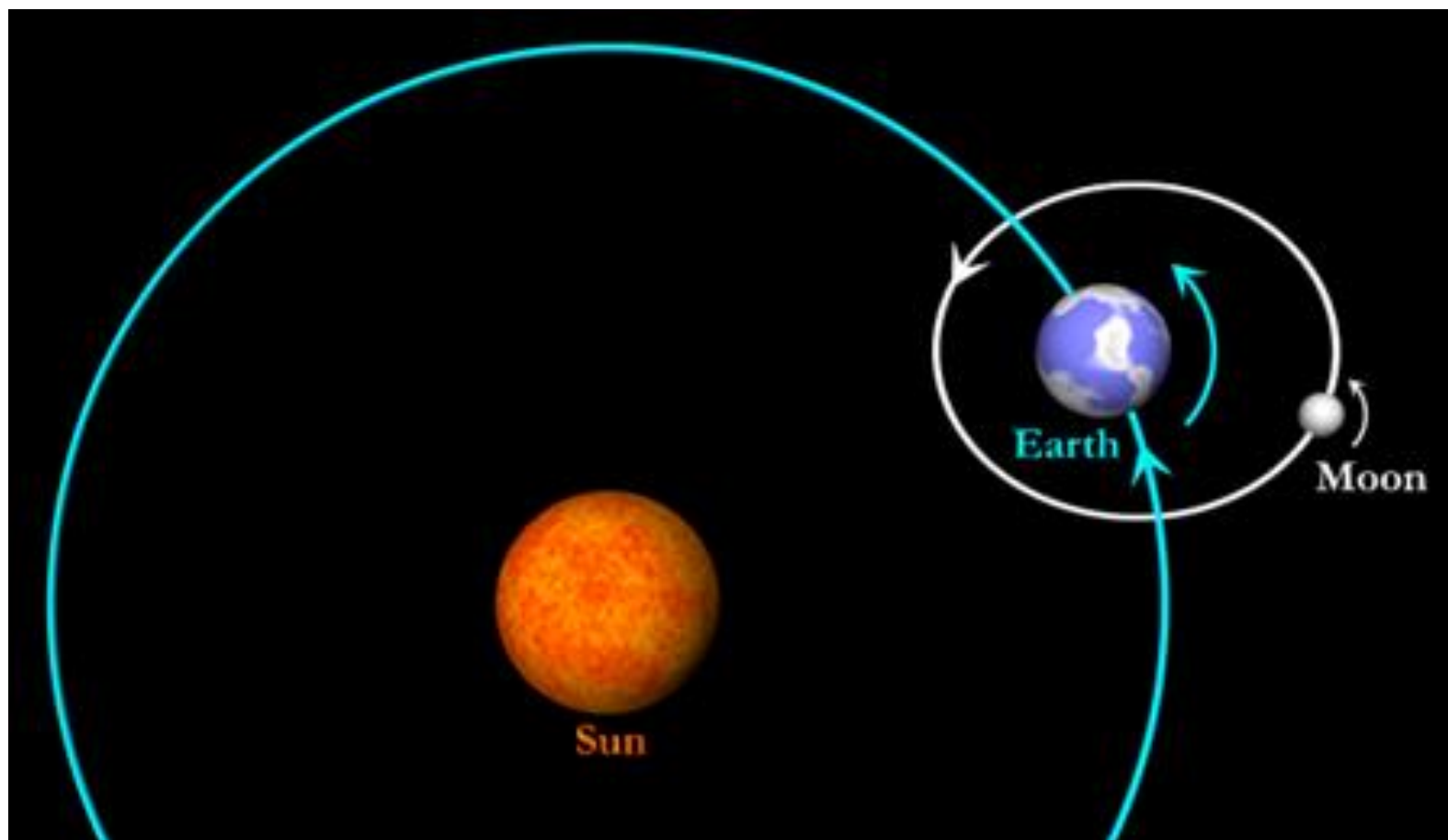
การแสวงหาความรู้โดยใช้วิธีอุปมานเป็นการศึกษาจากองค์ความรู้ย่อย ๆ รวมกันเข้าแล้วสรุปเป็นองค์ความรู้หลัก หรือเริ่มศึกษาความรู้ความจริงเฉพาะอย่าง แล้วนำไปสู่ความรู้ที่เป็นสากล ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ค้นคิดวิธีการแสวงหาความรู้แบบอุปมานคือฟรานซิส เบคอน ซึ่งใช้วิธีศึกษาข้อเท็จจริงย่อยก่อน แล้วนำมาจัดกลุ่มเสียใหม่โดยคำนึงถึงความเหมือน หรือความแตกต่างของส่วนประกอบ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบ แล้วสรุปเป็นข้อเท็จจริงใหม่ขึ้นมา การหาความรู้แบบอุปมานนี้จำแนกได้ 2 แบบ คือ

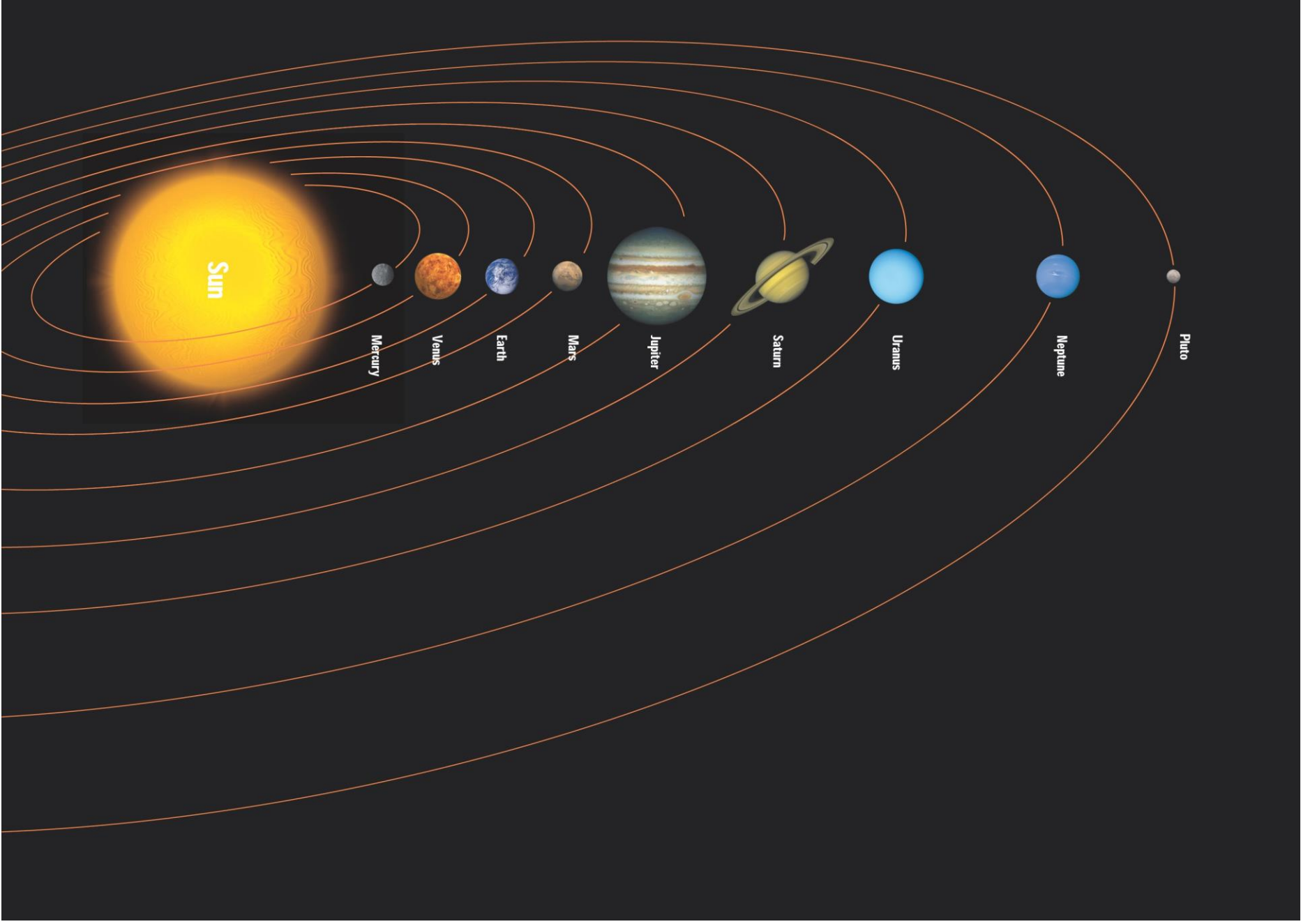
1. อุปมานแบบสมบูรณ์ เป็นวิธีการที่ผู้แสวงหาความรู้จะสังเกตข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษาจากประชากรทุกหน่วย หรือศึกษาเริ่มจากส่วนย่อยทุกส่วนที่ประกอบเป็นส่วนใหญ่ที่ต้องการศึกษา แล้วสรุปจากข้อมูลทั้งหมดเป็นความรู้โดยรวม ในแง่ทฤษฎีแล้ววิธีนี้มีความเชื่อถือได้และถูกต้องมากที่สุด แต่ในแง่การปฏิบัติเป็นการยากที่จะตรวจสอบข้อมูลได้ครบทุกหน่วยประชากร จึงเป็นวิธีที่ค่อนข้างจะมีข้อจำกัด อย่างไรก็ตาม การศึกษาบางเรื่องก็สามารถสังเกตประชากรได้ทุกหน่วย

2. อุปมานแบบไม่สมบูรณ์ เป็นวิธีการที่ผู้แสวงหาความรู้สังเกตข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพราะถือว่าการรวบรวมข้อมูลจากประชากรทุกหน่วยนั้นย่อมทำได้ยาก หรือไม่ได้เลย หรือบางครั้งก็เกินความจำเป็น การรวบรวมจากตัวอย่างถ้ามีวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีแล้ว ก็จะทำให้ผลการศึกษาเป็นที่น่าเชื่อถือ

การหาความรู้แบบอุปมานส่วนใหญ่จะเป็นแบบไม่สมบูรณ์ คือศึกษาจากตัวอย่างเพียงบางส่วนเท่านั้น การหาความรู้เกี่ยวกับสภาพธรรมชาติจะศึกษาผ่านกลุ่มตัวอย่างเพียงไม่กี่หน่วยแต่ก็สามารถสรุปได้เป็นสากล ต่างกับทางด้านสังคมศาสตร์หรือมนุษยศาสตร์ซึ่ง ต้องใช้ตัวอย่างจำนวนมากและต้องกระจายพื้นที่ให้ครอบคลุมมากที่สุด จึงจะสรุปเป็นสากลได้เพราะเรื่องใดที่เกี่ยวข้องกับสมองมนุษย์แล้ว ย่อมมีความแตกต่างระหว่างบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

<p>ตัวอย่าง การใช้วิธีอุปมาน</p> <p>ข้อเท็จจริงย่อย 1 โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์</p> <p>ข้อเท็จจริงย่อย 2 ดาวศุกร์โคจรรอบดวงอาทิตย์</p> <p>ฯลฯ</p>	<p>ข้อเท็จจริงย่อย N ดาวพุธโคจรรอบดวงอาทิตย์</p> <p>เมื่อพิจารณาความเหมือนและความต่างแล้ว จะเห็นว่าดาวต่าง ๆ ที่โคจรรอบดวงอาทิตย์ ล้วนแต่เป็นดาวเคราะห์ทั้งสิ้น</p> <p>ข้อสรุป ดาวเคราะห์โคจรรอบดวงอาทิตย์</p>
---	--

5. วิธีการวิทยาศาสตร์

เนื่องจากการแสวงหาความรู้โดยวิธีการอนุมานจำเป็นต้องทราบข้อเท็จจริงมาก่อน และองค์ความรู้ที่ได้จากการหาความรู้โดยวิธีนี้ก็มักจะอยู่ในวงจำกัด ไม่ถือว่าก่อให้เกิดองค์ความรู้อย่างแท้จริง ส่วนการแสวงหาความรู้โดยวิธีการอุปมานก็มีข้อจำกัดในเรื่องของตัวอย่างว่าเป็นตัวแทนที่ดีเพียงใดของประชากร ชาร์ล ดาร์วิน ได้นำวิธีการอนุมานและวิธีอุปมานมาใช้ร่วมกัน โดยใช้การตรวจสอบกลับไปมาทั้งสองวิธี

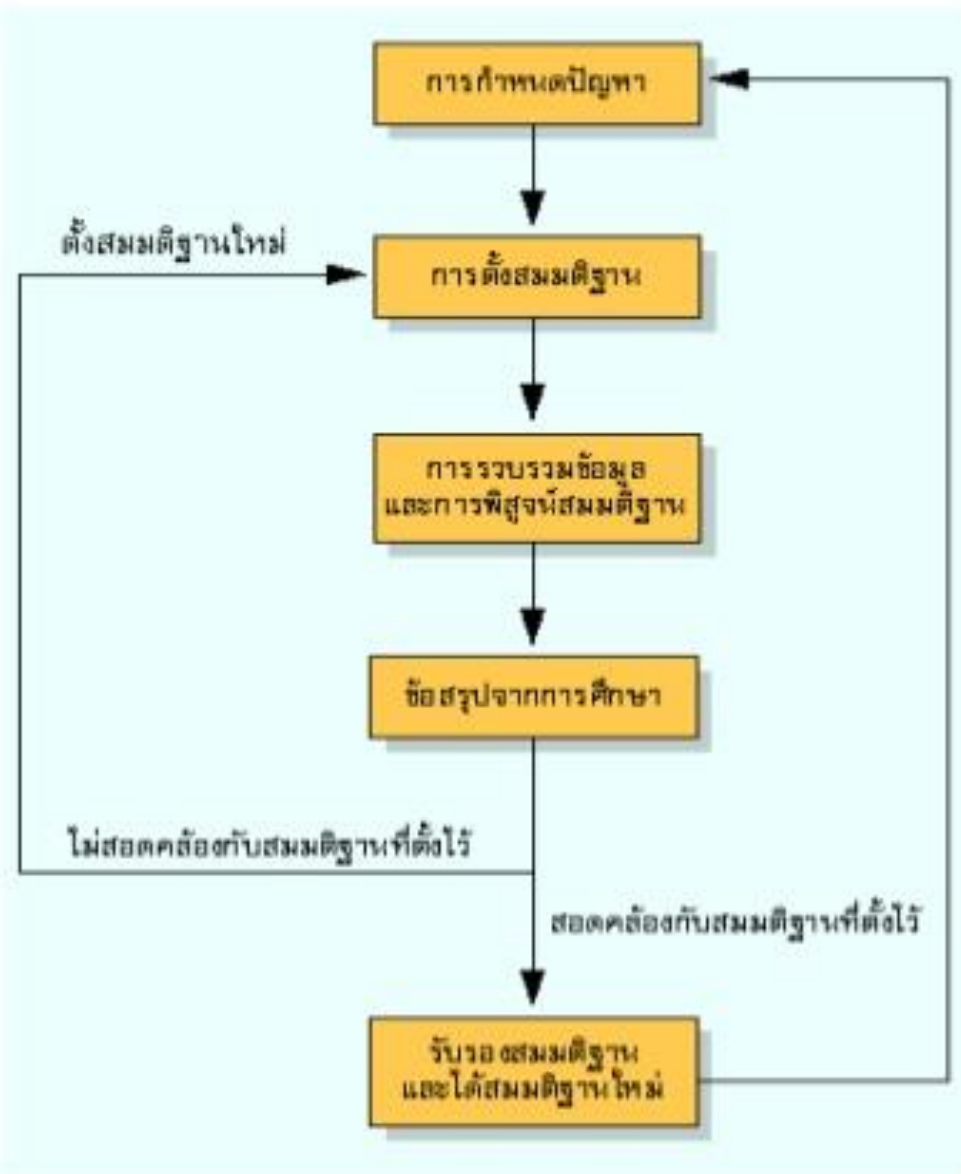
เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่แน่นอนยิ่งขึ้น มีการใช้หลักเหตุผล ทฤษฎีต่าง ๆ และประสบการณ์ ในการคิดค้นหาสมมติฐาน หรือคำตอบชั่วคราวของปัญหาที่ต้องการศึกษา และเพื่อให้ได้คำตอบที่แท้จริง จึงทำการทดสอบคำตอบชั่วคราวนั้น โดยการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์หาข้อสรุปอีกขั้นตอนหนึ่ง

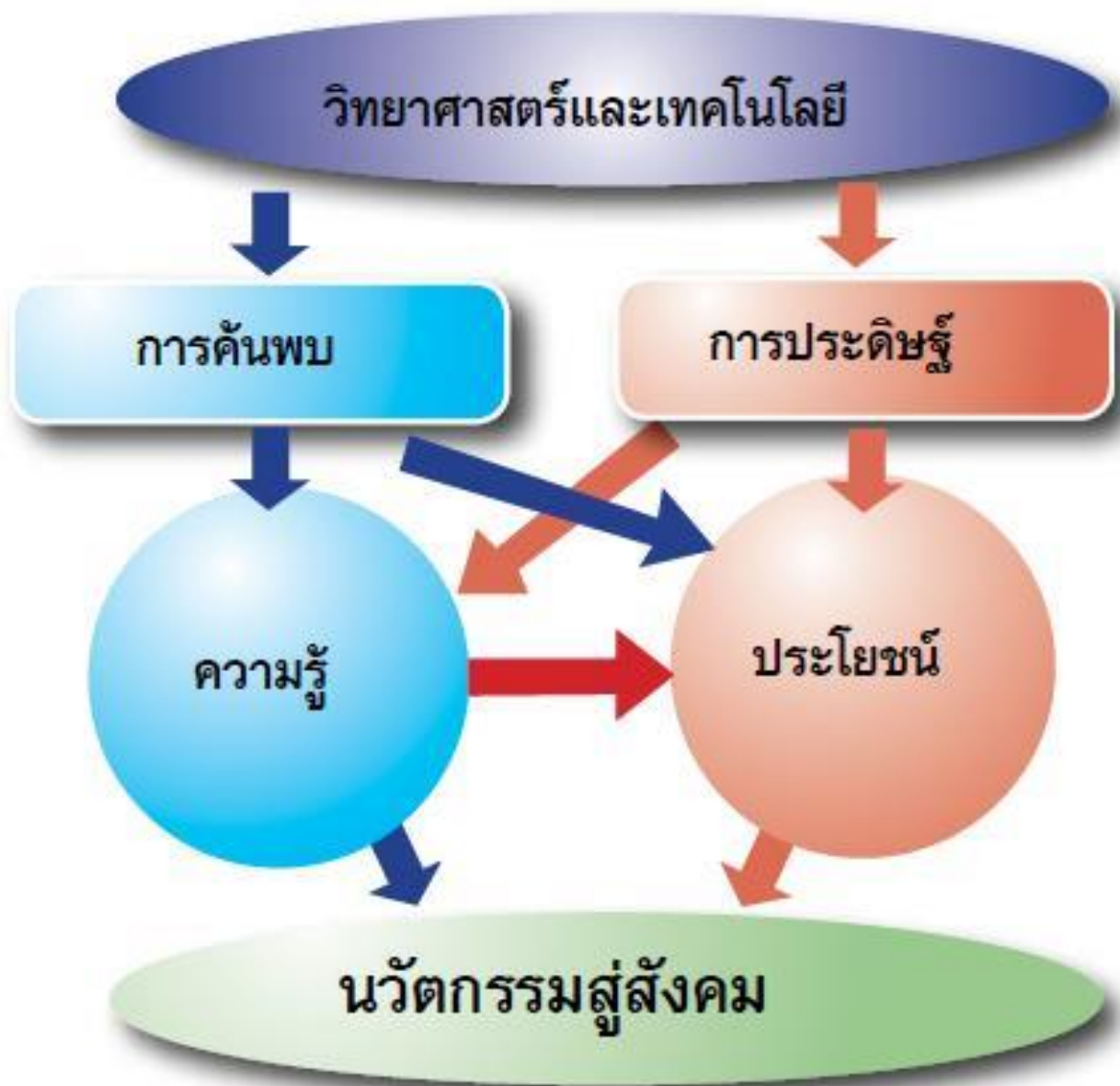
ต่อมาก็ได้มีผู้ปรับปรุงวิธีการนี้ให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เช่น นิวตัน กาลิเลโอ จนกระทั่ง จอห์น ดิวอี้ ได้เขียนบันทึกวิธีการนี้ไว้อย่างเป็นหลักฐาน เรียกวิธีการนี้ว่า "วิธีการทางวิทยาศาสตร์" ซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญ 5 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ขั้นปัญหา (Problem)
2. ขั้นตั้งสมมติฐาน (Hypothesis)
3. ขั้นรวบรวมข้อมูล (Gathering Data)
4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis)
5. ขั้นสรุป (Conclusion)

การแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการทาง วิทยาศาสตร์ (scientific Method)

1. การกำหนดปัญหา (Problem)
2. การตั้งสมมติฐาน
(Formulation of Hypothesis)
3. การตรวจสอบสมมติฐาน
(Testing the Hypothesis)
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการ
วิเคราะห์ข้อมูล (Analysis)
5. การสรุปผล (Conclusion)

วิธีการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ แข่งความรู้ทาง
วิทยาศาสตร์ จากง่ายไปยาก 6 ระดับ คือ

1. ข้อเท็จจริง (Fact)
2. ความคิดรวบยอดหรือ มโนคติ (Concept)
3. หลักการ (Principle)
4. สมมติฐาน (Hypothesis)
5. ทฤษฎี (Theory)
6. กฎ (Law)

6. วิธีการวิจัย

การวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่เชื่อถือได้โดยใช้วิธีที่มีระบบ ระเบียบ มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งจะเห็นว่าวิธีการแสวงหาความรู้ที่สังคมยอมรับในปัจจุบันก็คือวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั่นเอง

ดังนั้นขั้นตอนในการหาความรู้ตามวิธีการวิจัยจึงอิงขั้นตอนการหาความรู้แบบวิทยาศาสตร์นั่นเอง คือ เริ่มต้นด้วยการนิยามปัญหาที่จะวิจัย การตั้งสมมติฐาน การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุป ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

วิธีการแสวงหาความรู้ของมนุษย์

การสังเกต

ประสบการณ์ส่วนตัว

การลองผิดลองถูก

การหยั่งรู้หยั่งเห็น

บังเอิญ

จากขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณี

วิธีการอนุมาน

โดยผู้เชี่ยวชาญ

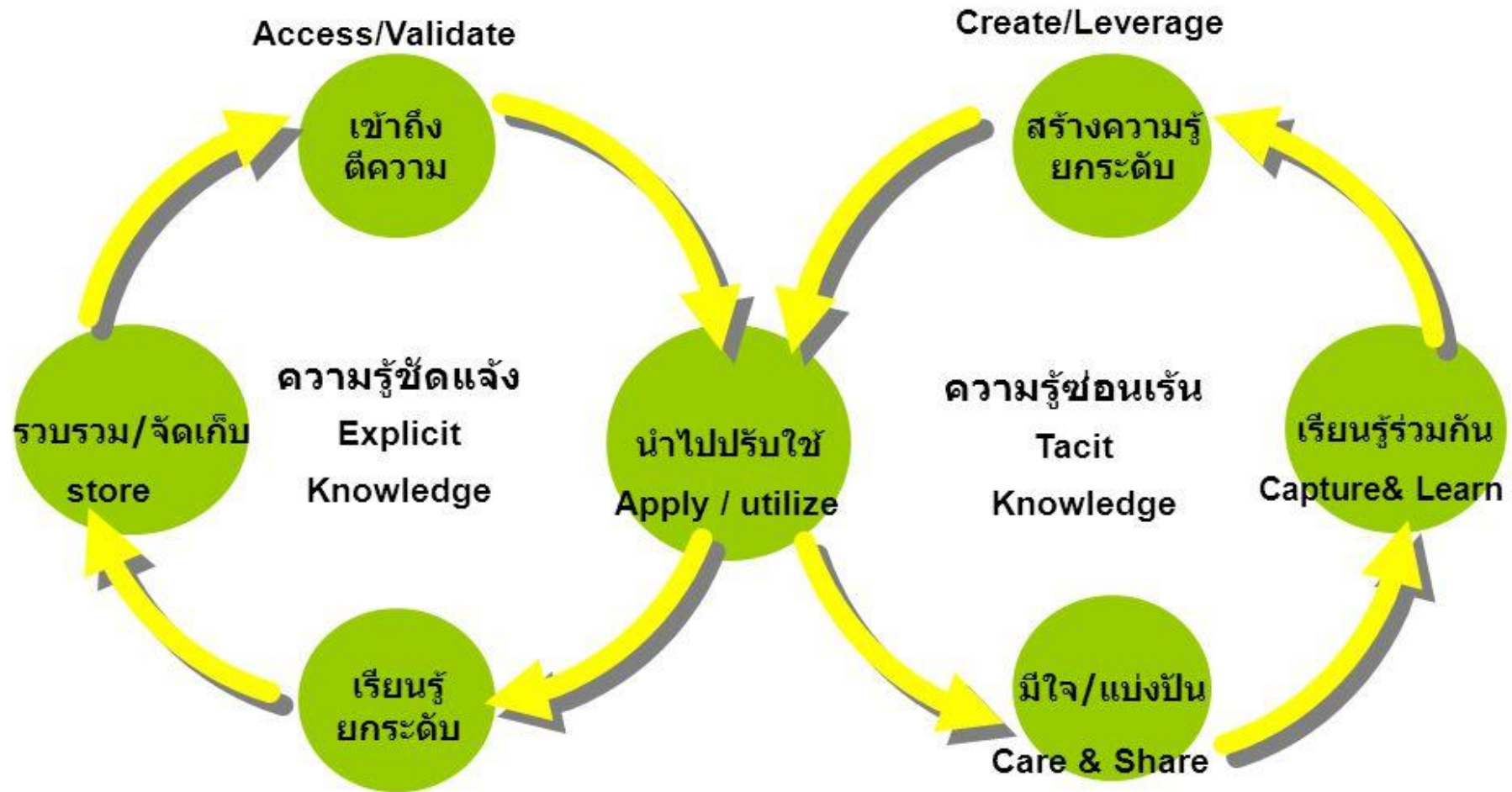
วิธีอุปมาน

วิธีการทางวิทยาศาสตร์

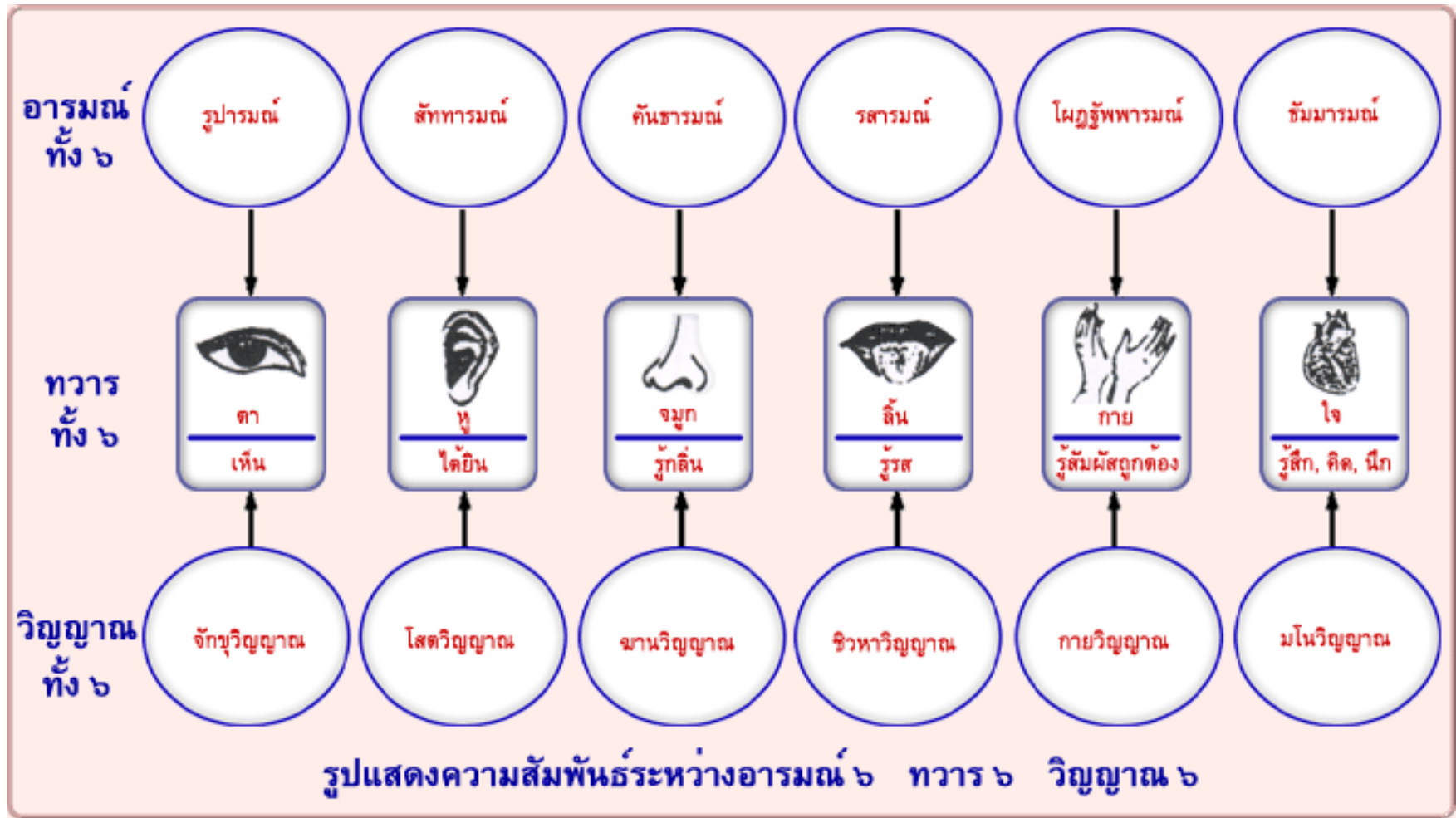
สรุปแนวคิด "การจัดการ" ความรู้

วงจร 2 วงหมุนไปด้วยกัน เป็นการจัดการความรู้ไม่รู้จบ
(∞ Infinity KM)

7 วิธีการแสวงหาความรู้ในพระพุทธศาสนา

การแสวงหาความรู้ทางพระพุทธศาสนาจะต้องอาศัยอายตนะหรือประตูเชื่อม 6 ประการ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อประตูใดประตูหนึ่ง เช่น ตา ไปกระทบกับอารมณ์ คือ รูปจึงเกิดผัสสะ ผัสสะนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นของการรับรู้ ว่า สิ่งที่เราสัมผัสนั้นคืออะไร

มนุษย์เราศึกษาและรู้จักกันในโลกนี้มีอยู่ 4 ประการ

1. สมมติสัจจะ (Conventional Truth) หมายถึง ความจริงขั้นนอกแบบผิวเผินที่คนเรา
สมมติว่าเป็นจริงและยอมรับกันในชีวิต

2. สภาวะสัจจะ (Empirical Truth) หมายถึง ความจริงที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า วิจัย
วิเคราะห์ วิจารณ์ให้ลึกซึ้งจนสามารถรู้ความจริงระดับลึกลงไปอีก

3. ปรมัตถ์สัจจะ (Metaphysical Truth) หมายถึง ความจริงที่อยู่เหนือวิสัยของประสาท
สัมผัสของมนุษย์ เช่น ความจริงเกี่ยวกับจิตวิญญาณ นรก สวรรค์ นิพพาน เป็นต้น ซึ่งก็คือความ
จริงทางอภิปรัชญา

4. อริยสัจ (The Four Noble Truth) หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์
สมุทัย (เหตุที่ทำให้เกิดทุกข์) นิโรธ (ความดับทุกข์) และมรรค (ทางปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์)

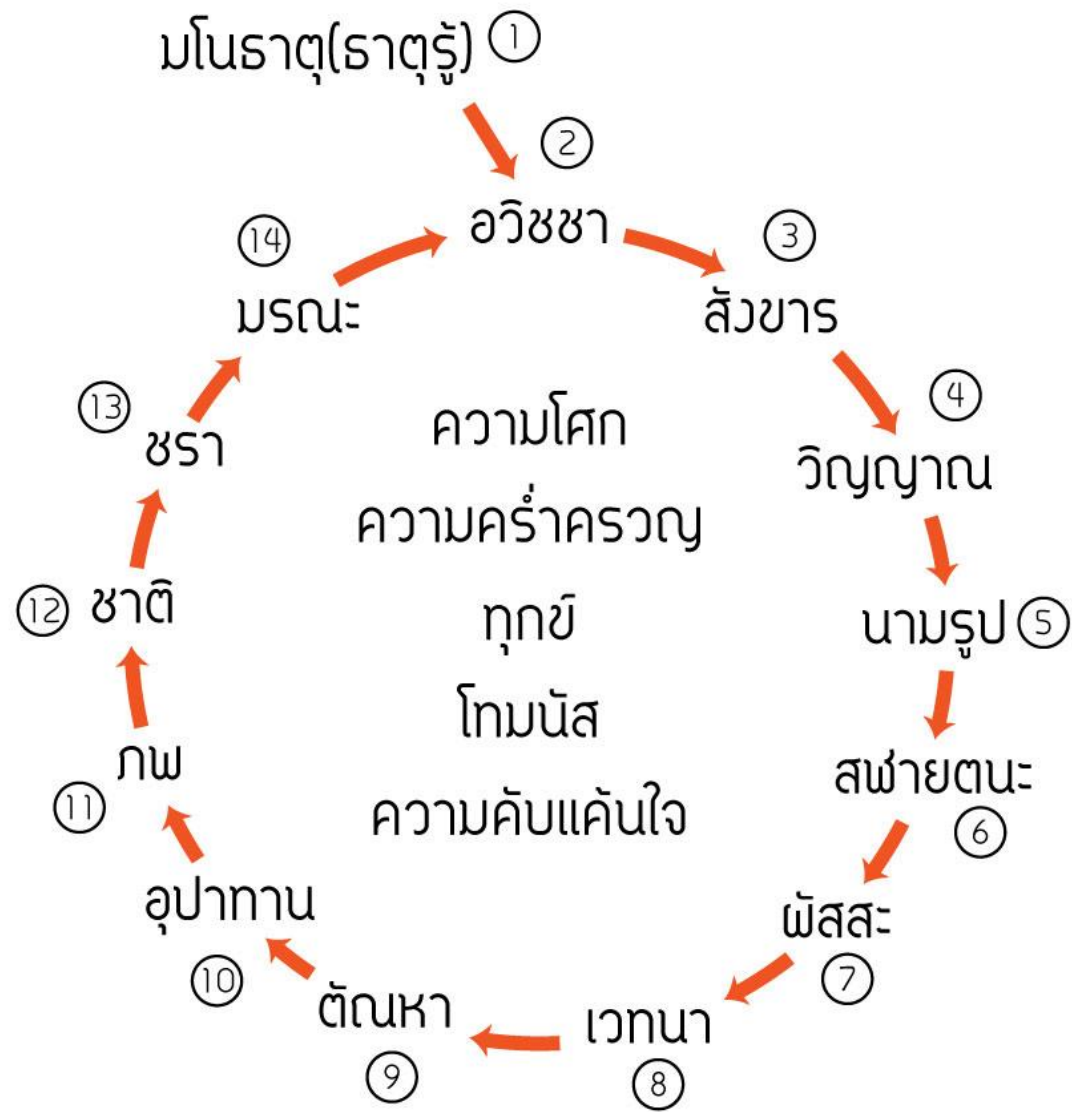
กลุ่มค้นหาความจริง	การเกิดความรู้	กลุ่มระเบียบวิธีหา ความจริง	ผลของกระบวนการ
การหาความจริง	เป็นกระบวนการ	วิธีการที่เชื่อถือได้	หลักการหรือทฤษฎี
การหาคำตอบ	กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์	วิธีทางวิทยาศาสตร์	มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และชัดเจน
การแก้ปัญหา	กระบวนการเสาะ แสวงหาความรู้จาก ปัญหา	การวิเคราะห์และบันทึก การสังเกตภายใต้การ ควบคุมอย่างเป็นระบบ และเป็นปรนัย	แก้ปัญหา
การหาความรู้	เป็นการใช้ข้อมูลในการ ตรวจสอบสมมติฐาน	การค้นคว้า	ความรู้นั้นใช้เป็นพื้นฐาน ตัดสินใจที่มีประสิทธิผล
การหาข้อมูล	การรวบรวมข้อมูลและ	มีระบบแบบแผน	

สัจจะ 4	ญาณ 3		
	สัจญาณ	กิจญาณ	กตญาณ
ทุกข์	รู้ว่าทุกข์ คือ ดังนี้ รู้ว่าปัญหาคืออะไร ตัวปัญหาอยู่ที่ไหน	รู้ว่าทุกข์ ควรกำหนดรู้ รู้ว่าปัญหานี้ต้องเข้าใจสภาพและขอบเขตเป็น ต้นของมัน	รู้ว่าทุกข์นี้ กำหนดรู้แล้ว *รู้ว่าได้เข้าใจสภาพและขอบเขตของ ปัญหาแล้ว
สมุทัย	รู้ว่าสมุทัย คือ ดังนี้ (รู้ว่าต้นเหตุเป็นเหตุแห่งทุกข์) - รู้ว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไร	รู้ว่าสมุทัยนี้ ควรละเสีย (รู้ว่าต้นเหตุต้องละเสีย) รู้ว่าจะต้องแก้ไขที่สาเหตุนั้น	รู้ว่าสมุทัยนี้ ได้ละแล้ว (รู้ว่าละต้นเหตุได้แล้ว) รู้ว่าสาเหตุนั้นได้แก้ไขจำกัดแล้ว
นิโรธ	รู้ว่านิโรธ คือดังนี้ (รู้ว่านิพพานเป็นภาวะดับทุกข์) รู้ว่าภาวะหมดปัญหาที่ต้องการทำคืออะไร ตน ต้องการหรือควรต้องการอะไร	รู้ว่านิโรธ ควรทำให้แจ้ง (รู้ว่านิพพานควรบรรลุ) *รู้ว่าภาวะนั้น เป็นจุดหมายที่ต้องไปให้ถึง	รู้ว่านิโรธนี้ ได้ประจักษ์แจ้งแล้ว (รู้ว่าได้บรรลุนิพพานแล้ว) *รู้ว่าได้บรรลุจุดหมายนั้นแล้ว
มรรค	รู้ว่ามรรค คือ ดังนี้ (รู้ว่ามรรคมีองค์ 8 เป็นทางดับทุกข์) - รู้ว่าวิธีการแก้ปัญหา เป็นอย่างไร	รู้ว่ามรรค ควรเจริญ (รู้ว่ามรรคมีองค์ 8 ควรปฏิบัติ) -รู้ว่าวิธีการนั้นจะต้องลงมือ ปฏิบัติหรือจัดดำเนินการ	รู้ว่ามรรคนี้ ได้เจริญแล้ว (รู้ว่าได้ปฏิบัติตามมรรคแล้ว) - รู้ว่าได้ปฏิบัติตามวิธีการนั้น เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว

วิธีการของอริยสัจย์ เปรียบเทียบกับวิธีการทางวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนของอริยสัจ	ขั้นตอนและวิธีการทางวิทยาศาสตร์
1. ขั้นทุกข์ ทุกข์เป็นปัญหา	1. การกำหนดปัญหา การพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อกำหนดปัญหาให้ถูกต้อง
2. ขั้นสมุทัย การหาสาเหตุของปัญหา	2. การตั้งสมมติฐาน เมื่อทราบสาเหตุของปัญหา แล้วจึงตั้งสมมติฐาน หรือกำหนดหลักการเพื่อแก้ไขตามสาเหตุ
3. ขั้นนิโรธ การดับทุกข์	3. การทดลอง เป็นการปฏิบัติตามสมมติฐาน หรือหลักการที่ตั้งไว้ แล้วบันทึกผลไว้พิจารณาต่อไป
4. ขั้นสมุทัย การหาสาเหตุของปัญหา	4. การสรุปผล เป็นการวิเคราะห์ผล ที่บันทึกไว้ในขั้นทดลอง เพื่อประเมินผลและสรุปไว้เป็นหลักเกณฑ์

ปฏิจจสมุปบาท

แผนภูมิ คำสอนของพระพุทธเจ้า

ว่าโดยย่ออุปาทานในชั้น 5 เป็นตัวทุกข์

1. อริยสัจ 4
2. ชั้น 5, อายตนะ 6
3. ปฏิจจสมุปบาท

นิพพาน

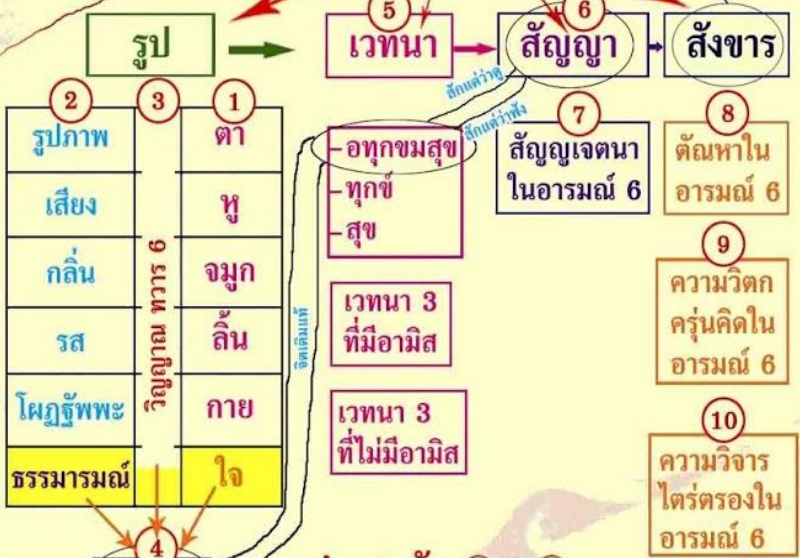
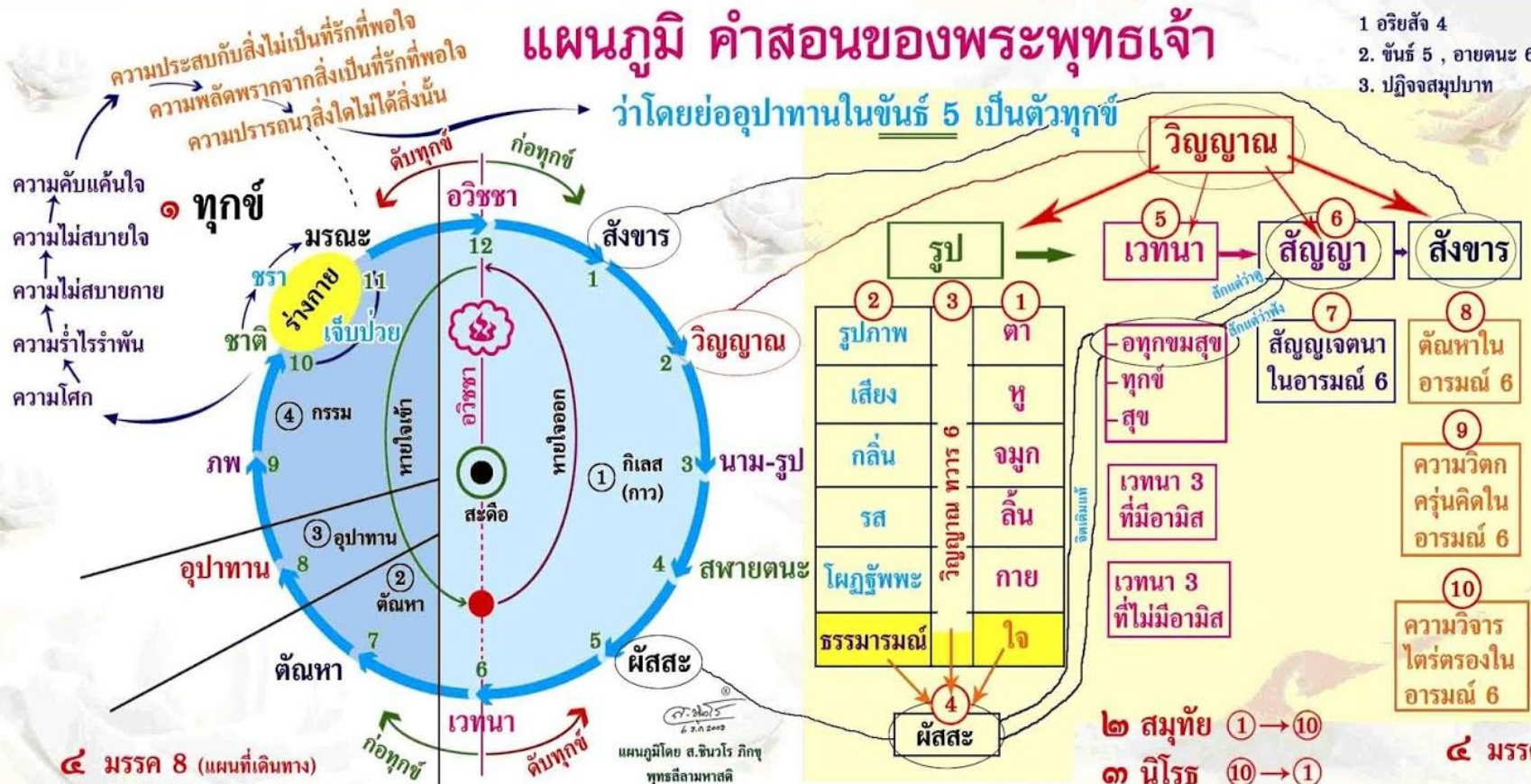

มรรค 4 - ผล 4

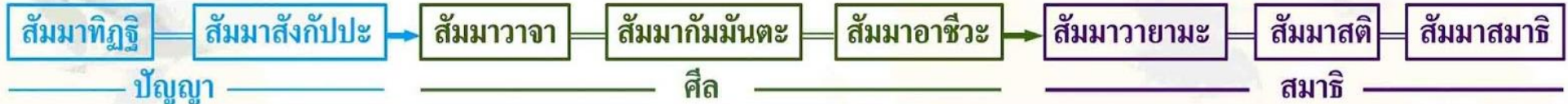
๕ มรรค (การเดินทางของจิต)

๒ สมุทัย ① → ⑩

๓ นิโรธ ⑩ → ①

รูปภาพ	เสียง	กลิ่น	รส	โผฏฐัพพะ	ธรรมารมณ์
ตา	หู	จมูก	ลิ้น	กาย	ใจ
วิญญาน ทวาร 6					

๑ ทุกข์
 ความคับแค้นใจ
 ความไม่สบายใจ
 ความไม่สบายกาย
 ความรำไรรำพัน
 ความโศก

ความประทับใจ
 ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจ
 ความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น

๕ มรรค 8 (แผนที่เดินทาง)

แผนภูมิโดย ส.ชินวโร ภิกขุ พุทธสถานหาดดี

